



Foto: Valentijn te Plate

Wilgenlaantje in de Ooijpolder

Het belang van landschapselementen voor klimaat, stikstof en biodiversiteit

Je hoort het steeds vaker: bomen als redmiddel tegen de opwarming van de aarde. Naast natuur- en milieuorganisaties willen ook Shell, Rijkswaterstaat en gemeentes bomen aanplanten. Wanneer je achterdochtig van aard bent, denk je al snel: 'als dat maar geen sigaar uit eigen doos wordt' (bomen planten ter vervanging van bomen die geoogst zijn voor houtproductie en dergelijke). Want zo iets kan natuurlijk alleen in nieuwe en niet in bestaande bossen.



Foto: Jo Groen

In het klimaatakkoord van het kabinet staat een aantal keren dat CO₂-compensatie naast de aanplant van bossen ook gediend is met de aanleg van houtachtige opgaande landschapselementen.

De hoeveelheden die in de media rondzingen, bedragen miljoenen bomen en ruim 100.000 hectare bosoppervlak. Waar en wanneer is die aanplant het efficiëntst: als die bomen in een bos komen te staan, of als ze in lanen, houtwallen, heggen of singels worden geplant? In het klimaatakkoord van het kabinet staat een aantal keren dat CO₂-compensatie naast de aanplant van bossen ook gediend is met de aanleg van houtachtige opgaande landschapselementen. De aanleg van bos en landschapselementen moet leiden tot een klimaatwinst van 0,4 tot 0,8 (Mton CO₂-eq) in 2030.

Los van de bijdrage die alle bomen en groen leveren in het opslaan van CO₂ is ook de biodiversiteit gebaat bij lineaire landschapselementen. Zeker wanneer die structuurrijk zijn en microreliëf bevatten in richels, wallen en stijlranden die – mits ze door de zon beschenen worden of ze juist aan de schaduwzijde van dergelijke elementen liggen – ontegenzeggelijk nog veel meer bijdragen aan de biodiversiteit. Verder is van belang dat dergelijke elementen kleinere natuurgebieden en 'biodiversiteits-hotspots' met elkaar verbinden en is de soortenrijkdom hoger wanneer de elementen ook onderling een gesloten netwerk vormen.





Foto: Valentijn te Plate

Landschapselementen zijn heel goed in staat om ammoniak op te nemen en fijnstof in te vangen. Ze kunnen deze bijdrage leveren omdat ze direct langs de percelen staan waar ammoniak en fijnstof worden uitgestoten.



Foto: Valentijn te Plate

Bossen lossen slechts lokaal iets op, tenzij heel aanzienlijke delen van Nederland worden ingeplant (denk aan honderdduizenden hectares). En daarvoor hebben we in ons volle Nederland simpelweg de ruimte niet.

Landschapselementen

Opgaande landschapselementen leveren echter ook een belangwekkende bijdrage aan het neerslaan van fijnstof en ammoniak. Mits ze structuurrijk zijn, zijn landschapselementen ook heel goed in staat om ammoniak op te nemen en fijnstof in te vangen. Ook hier geldt dat gebieden waarin deze elementen in onderlinge verbondenheid worden herhaald (opeenvolgend en parallel aan elkaar, met een werveling ertussen) meer fijnstof en of stikstof uit de lucht vangen dan grote bosgebieden. Uit een onderzoek van Alterra blijkt dat aanwezige landschapselementen in het desbetreffende onderzoeksgebied in staat zijn om 10 procent van de fijnstof uitstoot en 8 procent van de totale ammoniakuitstoot te filteren. Heggen en houtwallen kunnen deze bijdrage leveren omdat ze direct langs de percelen staan waar ammoniak en fijnstof worden uitgestoten. Dat kan van een groot bos natuurlijk niet gezegd worden.

Stik- en fijnstof

Bosranden vangen stikstof en fijnstof weliswaar op, maar daarna werkt het bos daarachter nauwelijks nog mee. Met name rond gebieden die stikstof en fijnstof veroorzaken (zoals steden, industrie, infrastructuur en bedrijventerreinen) is het aanleggen van houtwallen en elzensingels dus effectiever. Bovendien kunnen de andere functies daartussen, zoals landbouw en voedselbossen, gewoon blijven bestaan. In 2007 heeft onderzoeksbureau Witteveen en Bos een maatschappelijke kosten-baten-analyse uitgevoerd naar de baten van

investeren in een mooi landschap 'BV Nederland' oplevert. Een belangrijke baat bleek de reductie van stikstof en fijnstof te zijn. Het rapport becijfert dat de aanleg van landschapselementen in voorbeeldgebied de Hoeksche Waard zou resulteren in een maatschappelijke baat van 27,6 miljoen euro, toe te rekenen aan de afvang van fijnstof, stikstof en zwavelstof. Er zijn bij investeringen in landschap dus geen verliezers, alleen winnaars ten opzichte van niks doen. Bossen lossen slechts lokaal iets op, tenzij heel aanzienlijke delen van Nederland worden ingeplant (denk aan honderdduizenden hectares). En daarvoor hebben we in ons volle Nederland simpelweg de ruimte niet.

Ook natuurherstel lost de stikstofproblematiek niet op en maakt hooguit tijdelijk de schade wat goed. Consequent toegepast landschapsherstel daarentegen wel. Bovendien zorgt dit voor aantrekkelijk landschap, huisvest het bedreigde soorten, verbindt het natuur en geeft het de boeren een extra bedrijfstak die positief op de sector zal afstralen.

Wanneer grond op grote schaal met bos wordt ingeplant, is dit een geweldige financiële adering. Immers, bosgrond is de goedkoopste soort grond. Daarnaast trekt dit een wissel op de landbouwtransitie, waarbij eerder meer dan minder hectares nodig zullen zijn wanneer er serieus biologisch en extensief geboerd zal gaan worden. Zo'n investering op landbouwgrond zal vele miljarden bedragen, net als tijdelijk natuurherstel met de stikstofkraan wagenwijd open niet werkbaar is.

Landschap verweven met bestaande en toekomstige acties daarentegen zal op jaarbasis, rekening houdend met cultuurhistorische gegevens, aanleg en onderhoud circa 300 miljoen euro per jaar kosten. Dit geld moet dan voornamelijk geïnvesteerd worden in landbouwgrond buiten de beschermde natuurgebieden en steden, in ruil voor 150.000 km houtwallensingels en hagen. Dit rekent ten slotte ook nog af met wind- en watererosie van landbouwgronden.

Menging van functies is volgens het nieuwe omgevingsbeleid het nieuwe credo. Misschien is het wel daarom dat niet de minsten juist nu weer ons Deltaplan voor het landschap noemen en roemen. Want aan onderbouw en noodzaak is het plan nog totaal up-to-date.*



*Hank Bartelink: directeur LandschappenNL, Henk Baas: hoofd Landschap, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Berno Strootman: Rijksadviseur voor de Fysieke Leefomgeving

'Wij hebben in Nederland veel te veel eiken,' was laatst te horen op het journaal. En inderdaad, we hebben ook veel eiken. Relicten in bossen, als bron van looizuur, dat in hakhoutbossen werd geoogst voor de alom aanwezige leerlooierijen. Maar ook eiken in lanen en houtwallen, vooral in het oosten van het land. De ruilverkaveling heeft weliswaar korte metten gemaakt met die wallen, maar de landschapsarchitecten uit die tijd lieten vlijtig nieuwe lanen en bomenrijen planten, bestaande uit voornamelijk eiken. Niemand die daar destijds op lette.

Niemand die er ooit op aangestuurd heeft meer variatie in de beplanting aan te brengen door naast eiken ook beuken, essen, iepen of lindebomen te planten. Of populieren, waar zowat de hele randstad mee vol werd gezet. Tot nu toe waren we daar met z'n allen niet mee bezig. Op een paar enkelingen na, met name nachtvlieders-experts, lette ook niemand op de zich massaal noordwaarts bewegende motten. Met het warmer worden van het klimaat komen vooral de insecten (zowel leuke als niet-leuke) uit warme streken naar het noorden.

Deze insecten rekenen Nederland nu tot hun natuurlijke verspreidingsgebied. Neem bijvoorbeeld de teek, massaal opgerukt tot aan onze stadsparken en tuinen. En dan de malariamug: volgens deskundigen een kwestie van tijd. En de reuzenwesp (de hoornaar): vroeger een zeldzame verschijning, maar tegenwoordig totaal ingeburgerd. Honderden nachtvlieders zijn in het holst van de nacht ons warmer wordende land binnengedrongen, terwijl wij ons overdag verheugen over meer koninginnenpages en Spaanse vlaggen; vlinders die je voorheen alleen zag langs de Middellandse Zee in eeuwenoude olijfbomgaarden.

Toen de eikenprocessierups hinderlijke overlast begon te bezorgen, heeft praktisch

Te veel eiken aangeplant

niemand ernaar gevraagd waar dat beest eigenlijk vandaan kwam. Want onze opa's en oma's hadden die rups nog nooit gezien. Die gingen ook gewoon picknicken in het bos, op een kleedje, zonder ooit een tekenbeet op te lopen. Als je op dit moment het bos uitkomt, pluk je zo tien teken van je kleding of huid. Bij de teken kregen al snel de ecologische verbindingen het te verduren. Want daardoor kwamen er steeds meer dieren die teken op de rug namen en deze via de ecologische verbindingen over het land konden verspreiden.

Nu hebben de eiken het gevreten, want zij zorgen ervoor dat hele processies van rupsen vanaf de Middellandse Zee, eenmaal bij onze landsgrens aangekomen, zo door kunnen wandelen. En hups, naast gif en vlammenwerpers die in de strijd geworpen werden, klonk ook de roep om de eiken te kappen. 'Gaten slaan in die lanen en landgoederen en bossen. Het is niet anders.'

Maar wat dan te denken van dennenbossen, die ooit allemaal zijn aangeplant om zandverstuivingen tegen te gaan en om hout te leveren voor het stutten van de mijnschachten van vroeger? Dan kunnen daar beter ook vast 'brandgangen' in gekapt worden, want ook de dennenprocessierups komt deze kant op.

Er zijn ook veel groenbeheerders die denken dat het beter is alle essen preventief te kappen tegen de uit Azië komende, essentakkensterfte. Dat iepen geteisterd worden door de iepenziekte is vrij algemeen bekend. Maar wat nog niet zoveel mensen weten, is dat nu ook veel kastanjes ziek zijn: de paardenkastanje heeft last van de bladvlekkenziekte en de tamme kastanje lijdt aan



Foto: Valentijn te Plate



Foto: T23RF



Foto: Valentijn te Plate

Nu hebben de eiken het gedaan, want zij zorgen ervoor dat processies van rupsen vanaf de Middellandse Zee, eenmaal bij onze landsgrens aangekomen, zo door kunnen wandelen.

de eveneens uit Azië geïmporteerde kastanjekanker.

Als er één ding duidelijk is, dan is het dat wij ons steeds verder in de nesten werken. Ziektes worden verspreid, soorten worden verplaatst. Door 'gunstige omstandigheden' als klimaatverandering worden soorten naar onze streken gelokt. Zonder ons waren al die dieren en ziektes hier nooit gekomen. En het beste wat men hierop weet te verzinnen, is de bijl aan de boom zetten en gif van stal halen. Treurig.

Gelukkig heeft de Vlinderstichting zich met succes verweerd tegen plannen om nog een nieuwe gifsoort toe te staan in de strijd tegen de eikenprocessierups. Ook de VNC zal zich weren tegen plannen om lanen en houtwallen te vernielen in de strijd tegen de rups. Meld het ons alstublieft wanneer u reuk van zulke plannen krijgt.

Dennenbossen: opgepast. Ook de dennenprocessierups komt deze kant op.

Ter compensatie van de aanleg van de Tweede Maasvlakte, moet in Rhooen een natuur- en recreatiegebied van 600 hectare ontwikkeld worden. In 2013 heeft de VNC, in samenwerking met het Louis Bolk Instituut en de Werkgroep Grauwe Kieken-dief, een plan geschreven voor dit gebied. Dit plan was gericht op hoogwaardige akkernatuur, behoud en herstel van cultuurhistorie en passende recreatie.

Herstel historische griend aan Schenkeldijk in Buijtenland van Rhooen

Sinds eind 2016 is de VNC met het Louis Bolk Instituut betrokken bij de begeleiding van de uitvoering van deze plannen. Zo is er in 2017 en de eerste helft van 2018 hard gewerkt aan een Streefbeeld, dat in juni 2018 feestelijk werd gepresenteerd. Het Streefbeeld is het gezamenlijk toekomstbeeld voor het Buijtenland van Rhooen en vormt de basis voor de uitvoer van de maatregelen. In

juli 2018 is de gebiedscoöperatie opgericht. In deze coöperatie zitten boeren, natuurorganisaties, recreatieondernemers en alle anderen die een bijdrage willen leveren aan de ontwikkeling van het gebied. De centrale doelstelling van de coöperatie is het realiseren van het Streefbeeld. De VNC en het LBI begeleiden en adviseren de gebiedscoöperatie hierbij.



Griendteelt in Nederland

zoetwater getijde-gebied, waarvan de Biesbosch een goed voorbeeld is. De wilgen worden op een regelmatige afstand aangeplant en afgezet, soms vlakbij de grond,

Ze maakten lange uren in de veelal natte, drassige omgeving. Ze sliepen in rieten hutten, al dan niet gebouwd op terpen. Pas wanneer ze na weken ploeteren hun platte schuiten voldoende beladen hadden met griendhout, konden ze naar huis terugkeren.

De griendwerker had niet het hele jaar werk. Hij moest het plant- en oogstwerk doen en het onkruid tussen de wilgen wieden. Het beroep stond niet erg hoog in aanzien. Hun baas, de griendbaas, was vaak welgesteld en had soms tientallen griendwerkers in dienst.



Grienden werden tot omstreeks 1960 op grote schaal geëxploiteerd. Daarna nam de vraag naar griendhout sterk af, met het gevolg dat veel grienden niet meer werden onderhouden. De meeste grienden groeiden uit tot deels ontoegankelijke wildernissen.

andere keren op knie of heuphoogte. Uit de stobben groeien dan weer nieuwe takken. Er bestaan hakgrienden en snijgrienden. Bij een hakgriend wordt het hout in een cyclus van drie jaar gehakt. Dit wilgenhout wordt gebruikt voor onder andere het maken van zinkstukken voor oeverbescherming, hoep-hout, stelen en palen. In de snijgrienden worden de wilgen ieder jaar afgesneden; dit eenjarige hout (tenen) gebruikt men onder meer voor het maken van manden en korven.

Griendwerker

Griendwerker was een beroep dat inmiddels niet meer bestaat. Het beroep was van groot belang om grondstoffen te leveren voor vlechtwerkers, tonmakers en later ook voor de waterbouw. Griendwerkers sneden in drassige gebieden de wilgentenen van verschillende soorten wilgen.

Het leven van een griendwerker ging niet over rozen. Het beroep was zeer zwaar. Griendwerkers waren vaak weken van huis.

Wilgen zijn een alledaagse verschijning in Nederland. Wie kent niet de overbekende knotwilg? De markante knoesten fleuren dijken op en sieren landweggetjes. Als de wilgen eenmaal geknot zijn, is onderhoud noodzakelijk. Wordt dit nagelaten, dan wordt de boom topzwaar en scheurt hij op den duur uit.

Maar wilgen zijn ook uitermate geschikt om grienden mee aan te leggen. Een griend of ham is een vochtige akker waarop wilgenhout wordt verbouwd. Grienden worden aangelegd op natte gronden die niet voor de teelt van andere producten geschikt zijn. Hoewel grienden

ook binnendijks voorkomen, liggen de meeste griendgebieden buitendijks, waar zij onder invloed staan van eb en vloed. Wilgen kunnen goed overleven in zo'n



In de zomer van 2019 liep een Europese openbare aanbesteding voor het adviseren en begeleiden van de coöperatie en voor het doen van een deelonderzoek. Het LBI en de VNC hebben met het oog hierop een consortium gevormd, waarbij Natuurbalans, SOVON, Delphy en de WUR zich hebben aangesloten. De openbare aanbesteding is aan ons consortium gegund, waarna in een werkplan omschreven is welke taken de komende jaren zijn voorzien.

Er zijn al enkele concrete stappen gezet: zo heeft de VNC de eerste erfbepalingen aangelegd en is het herstel van een griend uitgevoerd.

De grienden in Rhooen: even terug in de tijd

Op kaarten van zo'n twee eeuwen terug zie je langs de Schenkeldijk drie grienden liggen. In 1880 verdween de meest zuidelijke griend. De andere twee verdwenen pas na 1935. Nattere plekken in het landschap, vaak gelegen tegen een dijk, werden door de boeren gebruikt als griendland of hooiland. Van de wilgentakken werden onder andere manden, haringtonnen en zinkstukken gevlochten.

De schop in de grond

Vrijwilligers van de Vereniging De Carnisse Grienden plaatsten eind maart samen met de VNC 1000 wilgen op een smalle strook onder langs de Schenkeldijk.

De wilgen zijn nu nog klein, maar groeien snel. Ze trekken vogels als blauwborst, fitis en matkop aan. Vanaf de Schenkeldijk zullen deze vogels uitstekend te spotten én te horen zijn. Een mooi vooruitzicht: vogelgekwetter op één van de mooiste plekjes in het Buijtenland van Rhooen.

Natuureducatie

Zodra de griend vorm heeft gekregen, is deze plek ook geschikt voor een les geschiedenis in de buitenlucht. Op advies van de VNC heeft de gebiedscoöperatie Buijtenland van Rhooen verschillende wilgensoorten laten aanplanten. Dit wordt een *salicetum* genoemd: een levende verzameling van verschillende wilgensoorten en/of -rassen. Passanten en leerlingen kunnen hier straks leren over de griendteelt in Nederland en de verscheidenheid aan inheemse wilgensoorten.



Alle lof gaat uit naar de bulldozerchauffeurs. Zij hebben met hun grove en grote machines toch uiterst voorzichtig en met respect voor de eeuwenoude heg de verplaatsing gerealiseerd.

Monumentale maasheg verplaatst in Blitterswijk

In Blitterswijk (gemeente Venray) is een eeuwenoude maasheg verplaatst. De ruim tachtig meter lange heg zou zijn gerooid voor de aanleg van een hoogwatergeul langs de Maas, maar dankzij samenwerking van de VNC met projectbureau Ooijen-Wanssum kon de heg gespaard blijven; hij is alleen een paar honderd meter verplaatst. De verplaatsing van de heg is een unicum. Doorgaans worden heggen gerooid en worden ter compensatie elders nieuwe heggen aangeplant. In dit geval heeft men besloten de heg, gezien zijn leeftijd, te sparen. Met graafmachines is de heg in stukken van drie meter uitgegraven, vervoerd en verderop in het gebied weer in de grond gezet. Bovendien is de heg een kwartslag gedraaid, zodat deze bij hoogwater voortaan in het verlengde van het Maaswater ligt.

Een oude eik en een klein stukje heg met enkele oude vlechtsproten en aronskelken als ondergroei zijn blijven staan op de oude locatie, omdat aan de verhuizing daarvan te veel risico's zouden kleven. Alle lof gaat uit naar de bulldozerchauffeurs. Zij hebben met hun grove en grote machines toch uiterst voorzichtig en met respect voor de eeuwenoude heg de verplaatsing gerealiseerd, onder het voortdurend wakend oog van de medewerkers van het Projectbureau Ooijen-Wanssum. Gewapend met de hierbij opgedane kennis zal de VNC in de toekomst niet snel genoeg meer nemen met de gemakkelijkste weg van rooien en opnieuw aanplanten. Voortaan zal de VNC pleiten voor respectvol verhuizen naar een nieuwe veilige plek.

De verplaatste heg kwam op zijn nieuwe plek weer gewoon vol in blad.



Foto: Tim Faassen, Kina

Handen uit de mouwen voor de eikenzandbij

Het weitje werd niet meer beheerd en is in de loop der jaren volgegroeid met berk, vogelkers, bramen en varens, waardoor het niet meer geschikt was als leefomgeving.

Dankzij subsidie van de Provincie Gelderland heeft de VNC nu de opslag van berken en vogelkers kunnen verwijderen en de bramen en varens afgeplagd. Ook komt er nog een afrastering om het gebied heen, waarbinnen schapen komen te grazen. Hiermee is de leefomgeving van de eikenzandbij aanzienlijk verbeterd en keert dit bijzondere

dier hopelijk weer terug naar het gebied.

Zelfs als de bij nog wat langer op zich laat wachten, zijn de maatregelen niet voor niets geweest. Want het gebied herbergt negen solitaire bijensoorten en veel soorten mieren en andere insecten.

De rij heel oude eiken en beuken, die dwars door het gebied loopt en zich tot in het omringende bos uitstrekt, markeert de oudste weg van Nederland. Deze weg, die naar de stad Noviomagus (Nijmegen) loopt, is door de eeuwen heen verlegd vanwege de

In de vorige *landschappelijk* schreven we al dat de uiterst zeldzame eikenzandbij nagenoeg uitgestorven is. Op één locatie bevond zich tot voor kort nog de grootste populatie van Nederland: in een weitje in de gemeente Berg en Dal. 'Dankzij' het desastreuze natuurbeleid van staatssecretaris Bleker is 6000 hectare natuur geschrapt in Gelderland, waaronder de wei van de bij...

ter plaatse aanwezige dakpanindustrie met grote ovens en leemaafgravingen. Deze grote dakpanindustrie is opgezet door de Romeinen en heeft tot in de twintigste eeuw voortgeduurd. Keizer Karel de Grote en zijn opvolgers bezaten in de vroege middeleeuwen reeds een Paltz in Nijmegen, waar ze met hun volledige hofhouding en de paus verbleven tijdens hun reizen van of naar Aken. De VNC heeft tevens nieuwe eiken bijgeplant in de imposante rij eiken die de oude weg markeert. Goed voor de eikenzandbij en voor de geschiedenis.

De opslag van de berken en de vogelkers is verwijderd en de bramen en varens zijn afgeplagd.



Foto: Raymond Meussen



Foto: Leon Otten

Inmiddels begrazen schapen het opgeknapte gebied.



Foto: Leon Otten

Ellendige ziekte

Naarmate de 'intelligente lockdown' voortduurt, de laatste weken weliswaar flink versoepeld ten opzichte van de begintijd, en er met man en macht gezocht wordt naar een uitweg uit de coronapandemie, begrijpen steeds meer mensen dat na deze ellendige ziekte ons allen een zware economische crisis te wachten staat. Tijdens de vorige economische crisis werd er juist bezuinigd op de zorg (het aantal medewerkers in de (ouderen)zorg en het aantal ic-bedden). Maar ook op kunst en cultuur, op ontwikkelings-samenwerking en op natuur en milieu. Ministeries die daar over gingen, werden zelfs opgeheven.

Leeggeplunderd

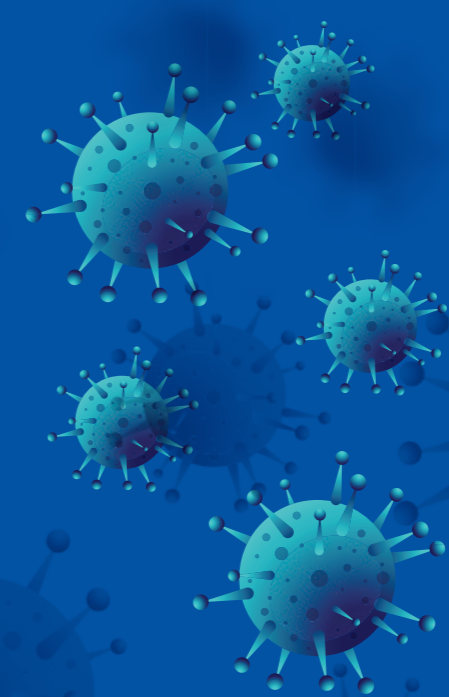
Op zeer wezenlijke zaken werd bezuinigd, met de bedoeling de staatsschuld terug te dringen en de begroting op orde te krijgen. De toenmalige bankencrisis werd niet zelden ook gebruikt om af te rekenen met zaken die sommige politici en hun achterbannen al jaren een doorn in het oog waren. Kunst en cultuur, ontwikkelingssamenwerking, maar ook natuur en milieu behoorden daar zeker toe. De cultuur- en natuurbegroting waren overigens zo gering in omvang, dat je je best moest doen om ze in de totale begroting terug te vinden. En zelfs als zaken totaal wegbezuinigd werden, remde dat de groei van de staatsschuld met hooguit een paar uur. Het zo specifiek opsporen van de kleinste begrotingen en vrijwel geheel leegplunderen van de desbetreffende kassen had alle schijn van een wraakoefening. Zie ook in het artikel 'De remsporen van Bleker' in het vorige nummer van *landschappelijk*.

Afhankelijk van de duur van de coronacrisis zullen de stemmen vóór het aanpakken van die andere crises (die rond stikstof, biodiversiteit en klimaat) verstommen en overschreeuwd worden door stemmen die roepen dat eigen land, eigen volk, eigen bedrijfsleven en economie op de eerste plaats komen. Nu reeds gaan er politieke stemmen op om tegen de achtergrond van de coronellende niets meer in dure klimaatsplannen te investeren, het stikstofprobleem in de ijskast te zetten, en de boeren de gelegenheid te geven rustig ons eten te verbouwen.

Ironie

Sombere scenario's gaan uit van 7,5% economische krimp in Nederland. Men houdt rekening met een ernstigere financiële crisis dan tijdens de bankencrisis in 2008. Economische groei en de groei van het aantal mensen, hoe kan het ook anders, gaan ten koste van natuur, milieu en alle natuurlijke hulpbronnen. Zonder deze bronnen kan de economie niet bestaan. Of de economie nu groeit door een groter aantal mensen met evenveel mensenwensen of door een gelijkblijvend aantal mensen met steeds meer mensenwensen – wanneer ze blijft groeien, gebruikt ze op den duur alle ruimte en natuurlijke hulpbronnen op. Om de eenvoudige reden dat deze eindig zijn en bij lange na niet voldoende ruimte en tijd krijgen om te herstellen en bij te groeien.

En dan zijn er nog altijd politici en zelfs economen die blijven volharden in de leer dat



afgewogen tegen de enorme menselijke nood die door de financiële depressie is veroorzaakt en die eerst moet worden verholpen. 'Hoe eerder de economie er weer bovenop geholpen wordt, hoe eerder er ook weer geld is voor natuur en milieu', zo houden mensen in mijn omgeving mij nu reeds voor. Wie heeft niet opgemerkt dat er plotseling geld te over is om te investeren in de economie? Dat bijna alle vliegtuigen aan de grond blijven staan en de files als sneeuw voor de zon verdwenen zijn? Wie deelt niet de hoop van velen dat de mensheid iets leert van deze coronacrisis en een totaal andere weg inslaat? IJdele hoop! Ik voorspel dat het binnen een mum van tijd weer 'business as usual' zal zijn, met vliegtuigstrepen en condens aan de hemel, verstopte wegen en overvolle treinen. De mensen die, ondanks deze pandemie, de eeuwigheidswaarde van natuur en milieu nog wel steeds op hun netvlies hebben staan, doen er goed aan de straks opkrabbende samenleving en hun leiders af te houden van het aloude devies 'de economie eerst'. Want dat gaat steevast weer ten koste van de enige brandstof waarop die economie draait: de natuur en haar hulpbronnen. Ogenblikkelijk terechtwijzen die leiders, wanneer ze weer op de proppen komen met het oude smoesje dat er alleen met een sterke economie ook geld is voor de vertrapte natuur en het bevuilde milieu.

Anders gaat het gewoon wéér gebeuren: dat er een ramp (hopelijk niet weer een pandemie) aan te pas moet komen wil men weer mogen investeren in de 'patiënten' natuur en milieu, die hulpbehoevend gemaakt zijn door een potverterende economie.

Jaap Dirkmaat, directeur

je het geld, voordat je het aan natuurbehoud en milieubescherming kunt uitgeven, eerst moet verdienen. De patiënt eerst zieker maken (in plaats van zijn ziekte te voorkomen), en dan pas medicijnen geven.

Het gaat weer gebeuren

Natuur en milieu – u weet wel: die kleinste sectorale begrotinkjes van ons land met geen eigen minister of ministerie – worden straks





Foto's: Valentijn te Plate

Jongste das ooit in de opvang van Das&Boom

Een ontsnapte Jack Russel had het diertje gevonden en meegenomen, vermoedelijk uit een nabijgelegen dassenburcht in Ede. Later zou blijken dat de moeder van Greta op dat moment al dood was, waarschijnlijk geschept door een trein op de spoorlijn in de buurt van de burcht. Ook Greta's broertje of zusje werd later dood gevonden bij de burcht, hulpeloos en nog veel te jong om voor zichzelf te kunnen zorgen.

Stichting Das&Boom – de dochterorganisatie van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap – vangt al bijna veertig jaar hulpbehoevende dassen op in haar opvangcentrum in Beek-Ubbergen. Begin maart van dit jaar kwam via de dierenambulance een jonge weesdas binnen van amper vier weken oud. Het was daarmee het jongste dasje dat ooit door Das&Boom is opgevangen. Het dasje heeft de naam Greta gekregen.

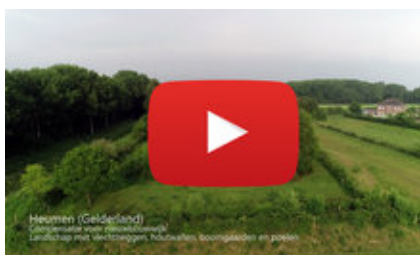
Greta zelf maakt het inmiddels goed. Ze eet en drinkt veel en is in korte tijd ontzettend hard gegroeid. De komende maanden wordt ze nog verzorgd en grootgebracht door Das&Boom, in de hoop dat ze zodra ze oud en sterk genoeg is weer uitgezet kan worden in een natuurlijke leefomgeving.

Kijk voor meer beelden van de jonge das Greta op de website van Das&Boom: www.dasenboom.nl



Bekijk onze video's

Op nederlandscultuurlandschap.nl/video vindt u al onze video's, zoals vlogs van Jaap Dirkmaat, Icoonlandschappen en allerlei mooie dronebeelden van Nederlandse cultuurlandschappen.



Algemene Ledenvergadering verplaatst

Het bestuur van de VNC heeft besloten dat de algemene ledenvergadering vanwege de coronacrisis **verplaatst is tot ná 1 september**. Als u zich nog niet had aangemeld, kunt u dat alsnog doen via info@nederlandscultuurlandschap.nl. U krijgt dan te zijner tijd de datum en tijd van de vergadering te horen, evenals het al of niet doorgaan van de excursie door de tentoonstelling over Huis Wylerberg en de miniatuurlandschappen van het Landschapmuseum.

Heropening Landschapmuseum

Houd www.nederlandscultuurlandschap.nl in de gaten voor de laatste ontwikkelingen over de heropening van het Landschapmuseum.

Zomeractie 2020

Over enkele dagen ontvangt u post over onze Zomeractie. De VNC wil graag haar expertise uitbreiden op het vlak van het aanleggen van een houtwal of een poel. Daarom zal uw extra gift ingezet worden voor een hulpstuk voor onze kraan, een zogenaamde 'kantelbak', waarmee we deze graafwerkzaamheden zelf kunnen uitvoeren. Zo kunnen we op steeds meer vlakken het goede voorbeeld geven. We hopen dat u ons hierbij wilt ondersteunen!

Wij worden gesteund door

